

HAVET, FRIHAVNA OG BROA PÅ HESTMANDEN

- Prolog oppført til åpningen av Frihavnsdagene 09 i Kristiansand, fredag 19. Juni 2009.

Av Paul Leer-Salvesen, forfatter og professor v. Universitetet i Agder.

FRIHAVNS
DAGENE 09

PORTO
FRANCO

I begynnelsen var havet. Bare Gud vet hvordan det virkelig var da jorden var øde og tom, og mørket lå over havdypet. I vannet skal det myldre av liv, sa Gud. Så myldret de frem, slektningene våre, fatters skjell og søster maneid, onkel krabbe og tante torsk. Og så denne forunderlige froskeapen Ida. Kanskje er hun en av lenkene mellom havet og oss. Havet er moder jords fostervann. Vårt Genesis.

Mytene om havet spriker, slik fortellinger alltid gjør. De er uregjerlige som sjøfolk alltid siden har vært. Det er ikke bare Fiskeren Markus som pløyer de store havdyp. Røkke og frederiksen er der også, Piddero og piratene, Odd Børresen og måkene. Superspeed og FergeOlsen. Lydløse seilbåter og kjernefysiske ubåter. Madonnaer med fiskehale og Leviataner med og uten missiler. Havet gir død og liv. Det er omgitt av skjær og fyr, grunner og frihavner.

"Havet er moder jords fostervann. Vårt Genesis."

Fiskerikaia med bl.a. Fullriggeren Sørlandet og M/S "Gamle Oksøy" til kai under Frihavnsdagene 09.

Jeg er redd for havet, og det er mange sjøfolk også. De er engstelige for havet men seiler likevel. For: Navigare necesse est. Det er fortsatt nødvendig å seile. Det er ikke så rart at det buldrende, uendelige havet skaper frykt. For egentlig kommer vi fra ørkenen, sørlendingene og sjøfolkene, alle vi som er vokst opp med Moses på flanellografen på søndagsskolen. Vi er israelitter som er lært opp til at havet er stort og fryktelig, og frihavnene sjeldne som oaser i ørkenen. Vi måtte ha hjelp fra himmelen for å komme tørrskodd

over havet da vi rømte fra kjøttgryter og slaveri i Egypt. Siden har havet vært stedet fiendene kommer fra,

jorda er kosmos, havet er kaos. Fisk kan vi spise, fra Genesaret sjø og Fiskebrygga, men sjøen er mer truende enn mild, mer fiende enn venn. Gudskjelov for Jesus som truet havet og fikk det til å legge seg som en lydig bikkje da min båt var så liten og havet så stort. Utrygt er det, havet, for alle oss som har lært på søndagsskolen at vi kommer ørkenen, og vandrer i flokk og følge mot Jerusalem.

Vi sørlendinger har mye å lære av grekerne. Ikke skipsreder Onassis nå, han som stakk av med vakre Jaqueline i vår aller først pubertet. Ikke sangeren Teodorakis engang, han som spiller på øyene. Nei, de gamle grekerne. De som holdt seg med en egen Havgud, Poseidon. Han for rundt Egeerhavet og Middelhavet med en skott lykkelige delfiner rundt seg som til og med sørget for at han ikke ble våt! Hav gjorde Poseidon, bortsett fra å seile? Jo han lignet litt på Jesus. Han behandlet også havene som

en flokk bikkjer, dresserte dem og temmet dem til å bli lydige og milde. Han passet på sjøfolkene, med og uten flagg. Han passet til og med på eventyreren Odysseus da han la ut på sin lange reise mellom frihavnene. Men der ble det krøll. For Odysseus var ulydig og gjorde Poseidons sønn blind. Men det er en annen historie. Mytene er alltid fulle av andre historier, over og under teksten, så en kan seile seg aldeles vill! En burde ha kompass når en leser myter, og sekstant. For å finne frem til frihavna.

"Det lukter svette og rust, kanskje til og med litt spy etter rullingen i Nordsjøen."

En frihavn er kultur mot kaos. Frihavner er til for at en ikke skal seile seg vill. Frihavner er til for dem som trenger lys, som søker asyl, som leter etter trygge steder å være nå det bryter på dypt vann. Det var verken delfinene eller Poseidon som pønsket ut frihavnene. De kom til senere, men de kom godt, den gang menneskeskapte stormer begynte å bli farligere enn stormene naturen skaper selv.

Poseidon er langt borte for oss sørlendinger. Jesus er nærmere. Sett at Jesus kom igjen i morgen. Ja, mange av oss ble opplært til å tenke slik i vår barndom, og slik har mange sjøfolk tenkt på broa om natten siden. Hvis den siste dagen skulle komme i morgen, hvis torpedoen treffer, hvis alt det vi kjenner plutselig er slutt: Hva da? Hvordan skal vi møte soloppgangen hvis alt er slutt og det ikke er noen frihavn i sikte noe sted? Da ville jeg foretrukket å stå nettopp på en bro, broa på Hestemanden, min favoritt av et skip. Der lukter det ikke så mye aftersun og cocktails at det gjør noe. Det lukter svette og rust, kanskje til og med litt spy etter rullingen i Nordsjøen. Det lukter arbeid. Det lukter angst. Det lukter krig og håp og liv. Og mens jeg står der på Hestemanden og kjenner rullingen fra den gang det var alvor, skal jeg synges "Min båt er så liten og havet så stort". Jeg synger dårlig, og jeg er redd, og bildene på flanellografen på søndagsskolen var mye tryggere enn bildene de så fra broa på Hestemanden. Likevel er det best slikt. Det er slik jeg vil ta imot ham hvis han kommer i morgen. Min båt er så liten og havet så stort, sett fra broa på Hestemanden.

D/S Hestemanden i dokk på Bredalsholmen dokk og fartøyvernsenter.

